

THE LEGISLATION OF THE NORTHERN COUNTRIES REGARDING THE ENVIRONMENT PROTECTION

University assistant PhD Claudiu MANTA
“Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

ABSTRACT: THE ARTICLE PRESENTS CONCRETELY THE ENVIRONMENT’S PROTECTION METHODS FROM TWO COUNTRIES (GERMANY AND FINLAND) THAT ARE UNANIMOUSLY RECOGNIZED AS OWNERS OF THE MOST EFFICIENT PREVENTION SYSTEMS AND, ALSO THEIR SANCTION MECHANISMS.

KEY WORDS: ENVIRONMENT, ENVIRONMENT PROTECTION, SANCTION MECHANISMS.

Din punct de vedere istoric, Germania a fost prima țară din Europa (și printre primele state din lume) care a introdus în Codul său penal un capitol distinct intitulat “Delicte contra mediului” (prin reformele din anii 1980 și 1987). În același timp, s-au stabilit o serie de proceduri speciale și organe specializate (mai ales în cadrul Parchetelor) care să investigheze infracțiunile ecologice.

Legislația de protecție a mediului este foarte vastă, fiind structurată pe mai multe direcții de acțiune: legislația privind colectarea deșeurilor, legislația nucleară și de protecție împotriva radiațiilor periculoase, legislația apelor, legislația privind substanțele chimice, legislația privind protecția solului, legislația privind protecția împotriva emisiilor poluante.

Printre principiile de dreptul mediului consacrate de legislația germană se menționează: principiul prevenirii și cel al protecției, principiul poluatorul plătește sau principiul cooperării.¹

Responsabilitatea pentru pagubele produse mediului poate îmbrăca forma răspunderii civile, penale sau contravenționale.

Pornind de la dreptul comun în materie (Codul civil german, (Strafgesetzbuch, StGB), Legea privind responsabilitatea de mediu reglementează răspunderea (în special civilă) pentru producerea unui prejudiciu adus mediului, având în vedere și modalitățile concrete de indemnizare a victimelor. Actul normativ instituie răspunderea strictă a operatorului unei instalații industriale pentru prejudiciile cauzate mediului rezultate din emisiile toxice ale facilităților sale (așa cum sunt definite în anexa legii). Sancțiunile instituite prin acest act

¹ Expunere pe scurt: „Drept administrativ – Drept de contencios administrativ – Drept penal“, seminar desfășurat sub egida Comisiei Europene, București, 24-27 mai 2004

normativ pot merge până la sute de milioane de euro amendă, în cazurile mai grave putând fi aplicată inclusiv pedeapsa închisorii.

O dată cu realizarea primilor pași în această direcție, o mare parte dintre dispozițiile Legii privind răspunderea de mediu au fost preluate de noul Cod al mediului.

Posibilitățile de sancționare prin intermediul dreptului penal a delictelor și crimelor de mediu prevăzute de legislația germană sunt:

- privarea de libertate se poate aplica tuturor faptelor care constituie infracțiuni de mediu conform codului penal. Practica judecătorească ne arată însă că această sancțiune este relativ rar dictată.

- amenda penală reprezintă modalitatea „tipică” de sancționare a infracțiunilor de mediu. Din păcate efectul preventiv este oarecum diminuat.

- confiscarea vizează bunurile rezultate dintr-o infracțiune intenționată sau utilizate la săvârșirea sau pregătirea unei infracțiuni.

Protecția factorilor de mediu se realizează atât prin intermediul unor legi speciale (spre exemplu Actul Federal privind Controlul Emisiilor Poluante - BImSchG - adoptat la data de 26 septembrie 2002 -, Actul Federal privind Apa² - adoptat la 19 august 2002 -) cât și prin dispozițiile Codului Penal (Strafgesetzbuch, StGB).

Actul Federal privind Apa (adoptat la 19 august 2002) precizează categoriile de ape ce sunt supuse protecției (cele de suprafață, apele subterane precum și apele incluse în interiorul granițelor - inclusiv marea teritorială). Totodată, este instituită o obligație generală de a proteja apele, parte a mediului natural, astfel încât utilizarea acestora să servească interesului public (articolul 1a). Actul normativ instituie însă numai răspunderea civilă și cea contravențională în cazul încălcării regulilor impuse.

Răspunderea penală în domeniul protecției apelor este instituită prin articolul 324 Cod Penal. Astfel, orice persoană care, cu intenție și fără a avea o autorizație valabilă, poluează apa sau îi alterează calitatea va fi pedepsită cu închisoare până la 5 ani sau cu amendă. Tentativa se pedepsește. Conduita neglijentă (culpa) face, de asemenea, obiectul de reglementare al legii penale, dar, în acest caz, pedeapsa este mai redusă (închisoare până la trei ani sau amendă).

Codul Penal German (Strafgesetzbuch, StGB), adoptat la 13 noiembrie 1988 și publicat în Gazeta de Drept Federal partea I reprezintă principalul izvor al dreptului penal, fiind împărțit în două părți (generală și specială).

Infracțiunilor de mediu le este rezervat un întreg capitol³ (capitolul 29 intitulat „Crime împotriva mediului”) ce cuprinde un număr de 13 infracțiuni care se referă la: poluarea apei, a aerului și a solului, provocarea de zgomote, vibrații și radiații ne - ionizante, traficul ilegal de deșeuri periculoase, traficul ilegal de substanțe radioactive sau alte substanțe periculoase, infracțiuni referitoare la ariile naturale protejate etc.

Poluarea solului este definită ca fiind “introducerea sau permiterea deversării unor substanțe periculoase în sol, având ca rezultat poluarea acestuia, astfel încât să producă un prejudiciu sănătății umane, animale sau plantelor”, fiind sancționată cu închisoarea de până la 5 ani sau amenda. Tentativa se pedepsește, săvârșirea faptei din culpă fiind de asemenea incriminată penal.

² Acest act normativ urmărește să implementeze directiva 2000/60-EC a Parlamentului European și a Consiliului European

³ Versiunea în limba engleză a Codului Penal German se găsește pe portalul www.bmj.de

Un alt important factor de mediu -aerul- este protejat prin intermediul legii penale. Astfel, articolul 325 Cod Penal (Strafgesetzbuch, StGB), statuează că oricine persoană care, utilizând o instalație, alterează calitatea aerului, prin încălcarea normelor impuse de legea administrativă, cauzând prejudicii sănătății umane, florei sau faunei poate fi pedepsită cu închisoarea de până la 5 ani sau amendă. Normele impuse de legea administrativă sunt, conform articolului 330d Cod Penal, acele obligații care își au izvorul într-o dispoziție a legii, a unei instanțe judecătorești, sau al unui act emis de către o autoritate publică.

În concepția legiuitorului, substanțele dăunătoare sunt acelea care:

- a) produc o vătămare sănătății umane, florei, faunei sau unei proprietăți ce are o valoare importantă (patrimonială sau de altă natură).
- b) poluează sau alterează semnificativ calitatea apei, aerului sau solului (chiar dacă aceste consecințe nu se produc imediat ci într-o perioadă mai mare de timp).

Articolul 325 alineatul 5 Cod penal dispune că prevederile acestei legi nu se vor aplica însă motoarelor de mașini, trenurilor, avioanelor sau ambarcațiunilor navale, pentru aceste categorii de vehicule aplicându-se o serie de prevederi speciale.

Deșeurile periculoase au un regim special în ceea ce privește transportul, depozitarea sau neutralizarea lor, nerespectarea regulilor stricte impuse în acest domeniu putând avea o serie de consecințe grave precum poluarea pentru o perioadă îndelungată (uneori chiar sute de ani) a factorilor de mediu, punerea în pericol grav a sănătății umane, dispariția unor specii de plante sau animale. Ca atare, orice abatere de la acest regim de protecție strictă se pedepsește cu închisoare de până la 5 ani sau cu amendă. Sunt reglementate și chestiuni referitoare la importul sau exportul de deșuri periculoase.

Pentru definirea noțiunii de „bunuri periculoase” este folosit procedul trimiterii. Astfel, conform articolului 330 d Cod Penal „bunurile periculoase” sunt acele bunuri la care face trimitere Legea Germană a Transportului de Bunuri Periculoase sau convențiile internaționale la care acest stat este parte.

O atenție specială este acordată reglementării domeniului nuclear. Datorită gradului de risc presupus de acest tip de activități, orice persoană care folosește o instalație nucleară de orice tip, fără a avea autorizația necesară prevăzută de lege, va fi pedepsită cu închisoare de până la 5 ani sau aplicarea unei amenzi (articolul 327 Cod penal).

Sunt de asemenea incriminate utilizarea, importul sau exportul de combustibili nucleari precum și alte substanțe radioactive, fără a avea autorizația necesară sau în contra unei prohibiții legale. În această materie conduita neglijentă (culpabilă) este de asemenea pedepsită.

Articolul 330 Cod Penal prevede o serie de cazuri grave în care se poluează mediul. În aceste situații, pedeapsa privativă de libertate va fi cuprinsă între 6 luni și 10 ani, fără posibilitatea aplicării unei amenzi penale. „Cazurile grave” se referă la:

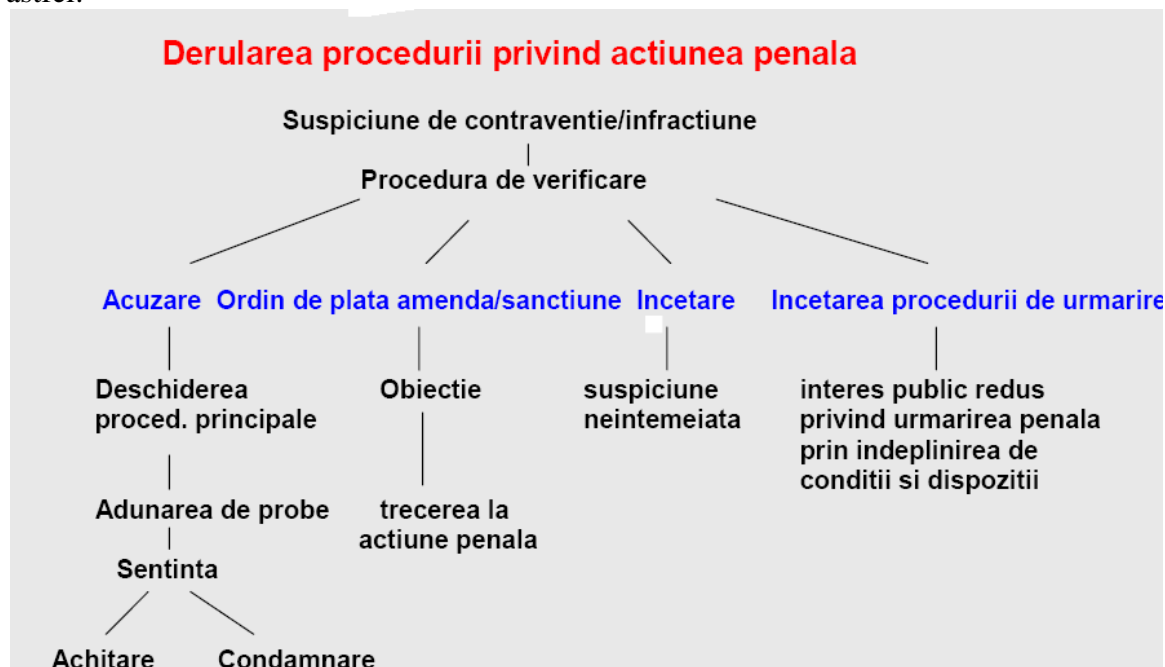
- producerea unui prejudiciu ireversibil apei, solului, aerului sau ariilor naturale protejate sau acel caz în care repararea daunei produse prin infracțiune necesită cheltuieli exorbitante;
- punerea în pericol a rezervelor publice de apă potabilă;
- producerea unui prejudiciu ale cărui efecte se întind pe o perioadă îndelungată sau prin care sunt puse în pericol specii de animale sau plante amenințate cu dispariția;
- obținerea unui profit prin activitatea infracțională;

Cu o pedeapsă mai gravă (închisoare de la 1 la 10 ani) vor fi sancționați aceia care, prin actele lor intenționate, pun în pericol sau cauzează moartea unei persoane sau a unei comunități de oameni.

În sistemul de drept german, instanța de judecată poate pronunța o pedeapsă mai mică în cazul în care infractorul înlătură pericolul creat sau elimină produsul infracțiunii sale, înainte de producerea unui prejudiciu. Dacă pericolul este înlăturat, fără însă ca eliminarea să se datoreze contribuției infractorului, este suficient ca acesta din urmă să participe voluntar și să aibă o conduită sinceră în atingerea acestui scop.

Sunt supuse confiscării obiectele care sunt produsul infracțiunii sau au fost folosite la săvârșirea acesteia (articolul 330 Cod penal).

Din punct de vedere procesual, derularea acțiunii penale poate fi reprezentată schematic astfel:⁴

În ceea ce privește legislația finlandeză, principalul izvor de drept penal îl reprezintă Codul penal finlandez. Prevederile acestuia se vor aplica atât faptelor comise pe teritoriul acestei țări dar și unor fapte comise în afara Finlandei, dar îndreptate împotriva acestui stat sau al unui cetățean finlandez (capitolul I, secțiunea a 3-a). Principalele sancțiuni prevăzute de acest act normativ sunt: închisoare, amendă sau prestarea unei munci în folosul comunității.

Domeniul infracțiunilor ecologice este reglementat de către capitolul 48 intitulat „Crime și delictes împotriva mediului” ce cuprinde 9 secțiuni (articole) și de către capitolul 48 a „Crime și delictes împotriva resurselor naturale”, cuprinzând un număr de 6 secțiuni (articole).

Astfel, o persoană care intenționat sau dintr-o gravă neglijență:

⁴ EU-Twinning Project RO2002/IB/EN-02 Implementation of the VOC's, LCP and SEVESO II Directives, disponibil pe portalul: www.mmediu.ro

- produce, transportă, folosește sau depozitează o substanță, un produs sau utilizează o instalație în contra dispozițiilor legale (Actul de Protecție a Mediului numărul 86/2006 sau Directiva numărul 2037/2000 a Parlamentului European);

- importă, exportă sau transportă pe teritoriul Finlandei deșeuri periculoase în contra dispozițiilor legale (secțiunea a 2-a);

- prin acțiunile sau inacțiunile sale pune în pericol mediul sau sănătatea umană va fi pedepsită cu închisoarea de până la doi ani sau amendă. Tentativa la o astfel de infracțiune se pedepsește.

Circumstanțele agravante (care atrag un spor de pedeapsă cuprins între 4 luni și 6 ani pedeapsă privativă de libertate) sunt definite de către legiuitor ca fiind „acele împrejurări în care prejudiciul produs mediului este serios” (are o durată de timp îndelungată sau un efect devastator; de exemplu: duce la dispariția unei specii de păsări).

Conduita neglijentă (culpa) este de asemenea sancționată de către legiuitor cu amendă sau închisoare de până la 1 an.

În sistemul de drept finlandez și persoanele juridice pot răspunde penal (secțiunea a 9-a - Corporate criminal liability).

Infracțiunea de braconaj (vânătoarea cu ajutorul capcanelor sau a unor metode sau mijloace interzise prin Actul Privind Vânătoarea - Hunting Act -, fără a avea un permis de vânătoare valid ori în perioada de prohibiție) este pedepsită cu închisoarea de până la doi ani sau cu amendă. Ca o sancțiune complementară, unei persoane condamnate pentru braconaj îi poate fi interzis dreptul de a mai vâna pe o perioadă de maxim 5 ani (conform secțiunii a 6 a din capitolul 48 a), în acest sens fiind obligată să predea permisul de vânătoare.

Protecția ecosistemelor terestre (a pădurilor) se realizează prin intermediul unui sistem foarte eficient. Datorită faptului că suprafața împădurită a țării este relativ întinsă, pedepsele pentru defrișarea ilegală sunt și ele destul de mari. Astfel, orice persoană care încalcă regulile instituite prin Actul de Protecție a Pădurilor (Forest Act) va fi pasibilă de o sancțiune costând în închisoare de până la 2 ani sau amendă (secțiunea a 3 a din capitolul 48a).

O dispoziție extrem de interesantă este aceea potrivit căreia o crimă sau un delict referitoare la pescuit sau vânătoare ce afectează proprietatea privată a unei persoane fizice sau juridice va putea fi cercetată de către organele abilitate numai dacă această persoană își va exprima dorința în acest sens.

O caracteristică a sistemului de drept finlandez este aceea că se folosește foarte des procedul trimiterii:

- la o altă normă juridică din dreptul intern fie generală (legea generală de protecție a mediului denumită Actul de Protecție a Mediului) sau specială (legea de protecție a apelor sau a solului).

- la o altă normă juridică din dreptul comunitar (spre exemplu încălcarea regulilor de protecție a mediului instituite de către Directiva numărul 2037/2000 a Parlamentului European).

În general, legiuitorul nu definește termenii specifici pe care îi folosește, acest lucru realizându-se în cadrul reglementărilor la care se face trimitere, menționând doar pedepsele aplicabile în cazul încălcării normelor instituite.

